

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Regula Morum. Sive Dictamen Conscientiæ

**Babenstuber, Ludwig
Reichlin, Alphons
Hepper, Johann Baptist**

Salisburgi, 1697

§. III. An detur invincibilis ignorantia Juris naturalis?

urn:nbn:de:hbz:466:1-39970

An detur invincibilis ignorantia Juris naturalis?

SUMMARIUM.

10. Triplex genus præceptorum naturalium. 11. Prima principia practica non possunt invincibiliter ignorari. 12. Neque ad longum tempus præcepta naturalia ex illis proximè deducibilia, si absolute sumantur. 13. 14. An & quomodo aliqui Gentiles ignoraverint præcepta Decalogi? 15. Hæc præcepta possunt invincibiliter ignorari, si cum certis circumstantijs conjungantur. 16. Adstruitur invincibilis ignorantia juris naturalis quoad conclusiones remotas, & probatur ejus existentia ratione. 17. Ab experientia. 18. Ab absurdis sententiæ contraria. 19. 20. 21. 22. Proponuntur, & solvuntur objectiones.

X. **D**ati hanc ignorantiam multi negârunt antiqui Theologi, ut refert Sayrus in *Clavi L. 2. c. 9. n. 16*. Horum sententiam amplectitur præter alios recentes Theologos P. Vincent. Contenson, eamque acriter defendit *tomo. 3. Dissert. 6. c. 1. specul. 1*. Verùm opinio contraria, sicut hodie communis est, ita & vera censeari debet. Quæ ut intelligatur, *notandum est*, Juris naturalis præcepta esse in triplici differentia. Quædam sunt prima & universalissima morum principia: ut, *bonum est faciendum: malum fugiendum. item: quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris: & illud: summum bonum est amandum*. Quædam ex his per se notis principijs immediatè, ac citra operosam investigationem facillimo discursu colliguntur: sicut ea, quæ sunt expressa in Decalogo. Demum alia ita se habent, ut ex primis principijs, vel Decalogi præceptis non nisi mediatè, remotè per studium, atque difficilem discursum inferantur. talia sunt: *simplex fornicatio est fugienda. Injuriam tibi illatam propria auctoritate ne vindica*. Hæc, & similia cum à communibus morum principijs multum distent, non
cuivis

cuius humano intellectui etiam post accuratam veritatis inquisitionem clarè innotescunt: idque vel inde colligitur, quòd constet, non modò Ethnicos, atque indoctos, sed etiam Christianos, doctòsque fuisse inventos, qui crederent, ista jure naturæ non esse prohibita. Exempla referemus paulò inferiùs. Nunc

XI. Dico primo. Jus naturale quoad prima principia practica ab adulto rationis compote non potest invincibiliter ignorari. Ratio est manifesta: quia prima principia morum v. g. *quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris. Parentes sunt honorandi &c.* Non minùs per se, & ex sola terminorum apprehensione sunt evidèntia, quàm prima principia Metaphysica: *quodlibet est, vel non est: totum est majus sua parte: si ab equalibus demas equalia, manent equalia &c.* Ergo sicut hæc nemo rationis compos penetra-
tis terminis ignorat invincibiliter, ita nec illa, ergo vera est assertio. Atque hæc est ratio, propter quam SS. PP. passim dicunt, legem naturalem à DEO scriptam esse in cordibus hominum, nec ignorari posse à quoquam. Aug. in Psal. 118. conc. 25. *Nullus est, qui facit alteri injuriam, nisi qui sibi fieri nolit. & in hoc transgreditur nature legem, quam non sinitur ignorare, dum id quod facit, non vult pati.* Et noster Beda Venerab. in eundem Psal. *Planissimum, & Apertissimum est omni homini illud præceptum: quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris.* Hieronym. in Epist. ad Algas. q. 8. *Nullus hominum est, qui hanc legem nesciat. Idcirco justum DEI judicium est scribentis in corde humani generis: quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris.*

XII. Dico secundo. Præcepta naturalia secundi generis, qualia sunt, quæ exprimuntur in Decalogo, quamvis absolutè considerata non possint ignorari invincibiliter longo tempore, possunt tamen sic ignorari, si occurrant cum aliqua certa circumstantia. Prima pars dicti ostenditur. Nam licèt ea præcepta non

sint prima, & immediata principia Juris naturalis, sunt tamen conclusiones ita immediatæ, & evidenter ex illis inferibiles, ut vel levissima diligentia, quam in dubio nemo non tenetur adhibere, ad earum illationem sufficiat: ergo evidens est, adhibita morali diligentia neminem rationis compotem latere dicta præcepta, & consequenter non posse ignorari invincibiliter. Conseq. patet. Ant. declaro. Hæc propositio: *summum bonum est amandum*, est primum principium Synteresis, & axioma lumine naturæ notum. Fac aliquem huic veritati assentiti. Quid jam facilius homini DEUM non ignorantem, quam subsumere: *DEUS est summum bonum?* hoc autem factum naturaliter, & evidenter sequitur: ergo *DEUS est amandus: ergo nulla blasphemia offendendus: ergo certo tempore colendus*. Sed istæ conclusiones sunt præcepta primæ tabulæ; ergo præcepta primæ tabulæ facillimè & evidenter ex primo legis naturalis principio inferuntur. Eodem modo præcepta secundæ tabulæ deducuntur ex alio principio: *quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris*. Quid enim? an non statim ex illo sequitur: *ergo ne occidas, ne moecheris, ne fureris &c.* si paulùm in temet reflexus sublimas, quòd talia tibi fieri non velles?

XIII. Objicies. Multi Gentiles licita putârunt flagitia plurima, eaque enormia, quæ prohibentur in Decalogo: ergo hujus præcepta non ita facillè deducuntur ex primis principiis præcticis, sicut asserimus. Ant. Ostenditur. Germani, ut refert Julius Cæsar *lib. 6. de Bello Gallico*, olim furari credebant esse licitum. Lacedæmones quoque, ut est apud Plutarchum in vita Lycurgi, adulteria minimè existimabant prohibita. Hinc officii, atque honoris contestatio erat, amicum amico suam uxorem communicare. Grammatici gens Æthiopica, uti testatur Solinus *c. 43. histor.* solas matres revereri, ac honorare, patribus

tribus verò nihil reverentiæ exhibere solebant. De Scotis narrat S. Hieronymus *l. 2. adversus Jovin.* eos, cùm per sylvas porcorum greges, pecorùmque armenta reperissent, non in hæc, sed in pastores involâsse, eorùmque nates, fœminarum verò papillas abscidisse, hâsque solùm ciborum delicias arbitratos. *Masfagetes, & Derbices* (pergit Doctor Maximus) *miserrimos putant, qui agrotatione moriuntur; & parentes, cognatos, propinquos, cùm ad senectam venerint, jugulantes devorant, rectius esse ducentes, ut à se potius, quàm à vermibus comedantur.* Similia narrat S. Chrysoft. *homil. 4. in c. 1. ep. ad Rom.* Atque hæc omnia manifestè repugnant præceptis Decalogi, eisque expressè prohibentur; ergo verum est ant.

XIV. Respondetur. Per inveteratam apud illos populos peccandi consuetudinem factum quidem esse, ut licita putaverint ejusmodi fœda, atque nefanda: verùm id nostræ doctrinæ neutiquam obstat; quia ignorantia & error, in quo versabantur, erat vincibilis: nam poterant, ac debebant scire, illa opera mala esse: cùm hoc cognoscendi sufficientia in se haberent principia, ad quæ quia suapte malitia occæcati non respexerunt, tradidit illos DEUS in reprobum sensum, ut facerent ea, quæ non conveniunt, dicit Apost. *ad Rom. 1.* De pueris tamen usum rationis primùm adeptis, atque in illa morum feritate educatis dicendum est, eos dictarum turpitudinum, & vitiorum inhonestatem invincibiliter ignorare ad breve tempus potuisse: donec videlicet usum rationis paulatim pleniorum consecuti seipos consulerent, quidque licitum, illicitumque esset, ex practicis morum principiis: *bonum est faciendum: malum vitandum. Quod tibi non vis fieri &c.* cujuslibet intellectui citra alienum magisterium naturaliter inditis discerent, atque colligerent. Durum quippe videtur, eos pueros sub primum rationis crepu-

sculum, ejusque lucem necdum satis firmam statim de culpabili ignorantia condemnare, si majorum, parentum, civiumque suorum moribus, atque exemplis inducti scelera in objectione commemorata, quæ tanquam honesta prædicari, ac perpetrari quotidie videbant, & ipsi approbaverint. Ad breve igitur tempus ignorari posse invincibiliter ipsa præcepta Decalogi etiam absolute considerata, non est negandum.

XV. Jam posterior pars Conclusionis n. 12. statuta etiam probatur: illa præcepta, quæ ex se clarè innotescunt, interdum ob circumstantias à peccato apparenter excusantes redduntur cognitu obscura: ergo potest contingere, ut aliquem intellectum lateant, & quidem longo tempore. Conseq. videtur legitima. Ant. ostenditur: clarum est, mentiri esse peccatum: at non ita clarum est, id esse peccatum in necessitate ad conservandam vitam vel suam, vel amici. Quapropter non defuerunt, qui in hujusmodi casibus id esse licitum etiam cum juramento existimarent: ut habet Vasquez apud Thyrsium Gonzalez *de probabilitate. Dissert. 11. c. 5. n. 18* Clarum est, furtum repugnare justitiæ, & rectæ rationi. Verùm non omnibus statim liquet, esse prohibitum, ne quis furetur malis divitibus ad largiendum bonis pauperibus eleemosynam. Similiter clarum est, semet vel alterum, qui est innocens, occidere rem esse pessimam: non tamen est omnibus evidens, mortem sibi consciscere evitandi acerbissima tormenta, vel castitatem conservandi gratrà esse facinus culpabile. Demum: non est adeò cuivis apertum, esse peccatum interficere commilitonem in prælio gravissimè faucium absq; spe vitæ cum morte inter maximos dolores luctantem, atque interfici enixè rogantem: quemadmodum Saul rogavit Amalecitem: *Sta super me, & interfice me &c. 2. Reg. c. 1.*

XVI. Dico tertio. Quoad præcepta à communibus principiis

pijs practicis remota, seu conclusiones, quæ ex illis mediatè per operosam argumentationem inferuntur, sæpè datur invincibilis ignorantia juris naturalis. Ita communis sententia. Probatur primo. Nullus Doctor, quantumcunque Sanctus & sapiens gaudet privilegio nunquam errandi in illis, quæ docet circa jus naturale: sicuti constat experienciâ, & suadet ratio. Nam sæpè aliqua sunt jure naturæ prohibita, quorum malitia ita fugit humanam notitiam, ut viri plurimi & probi & docti existiment, esse licita, vel solùm lege positiva prohibita, alijs itidem probis & doctis oppositum sentientibus. Unde contingit, ut de eodem objecto ad jus naturale pertinente doceant opiniones contrarias, vel contradictorias, quæ non possunt esse simul veræ. Ita S. Th. docet, reum privatâ judicis scientia innocentem debere damnari ad mortem, si per allegata & probata in foro externo probatus sit nocens: alij hoc neque debere, neque posse fieri existimant. Similiter (ut alia omittam) de pluribus contractibus est magna controversia inter gravissimos Doctores, sintne usurarij, vel Simoniaci, an non? alij affirmant, alij negant. Da igitur (quod revera contingit) Doctores complures probos, & sapientes sentire, contractum esse usurarium; alios verò complures non minùs probos, & sapientes sentire, contractum non esse usurarium. Jam sic: in ista hypothefi alterutra sententia re ipsa est necessariò falsa, & contra jus naturale: ergo alterutri Doctores re ipsa errant contra jus naturale, & consequenter versantur in ejus ignorantia. At fortè vincibili. Quis autem ferat istud dicentem? cùm ejusmodi viri non nisi post diligens studium, accuratam argumentorum utriusque partis discussionem, fusas quoque ad Deum preces, quod sentiunt, pronuntient, ac scribant? sanè si his præstitis nihilominus errare in cognitione veritatis non sit errare invincibiliter, fateor, quid sit errare invincibiliter, me capere non posse. Confirm.

primo.

primo, Si quis à pueritia audiret, Doctores pietate, & sapientia præstantes judicate, contractum aliquem, qui re ipsa est injustus, esse justum, ac licitum: si videret præterea: illum contractum à suis civibus communiter celebrari, talis profecto ne minimam quidem conciperet suspicionem de iniquitate contractus: ergo invincibiliter ignoraret ejus malitiam: ergo laboraret ignorantia invincibili actionis jure naturali prohibita. Atqui hoc sæpè contingit: ergo sæpè datur invincibilis ignorantia aliquorum, quæ jure naturali prohibentur. Confirm. secundo. Multi errant invincibiliter in deductione conclusionum speculativarum Physicæ & Mathematicæ, tam etsi principia utriusque scientiæ sint eis notissima; quia nempe non omnes conclusiones speculativæ sunt æqualiter vicinæ principijs, sed aliqua multum ab eis remotæ, & solum ingenijs acutioribus perceptibiles: ergo similiter errari potest invincibiliter in deductione conclusionum practicarum circa ea, quæ jure naturæ sunt vetita; quia, tametsi communia principia practica sint omnibus evidentiæ, aliqua tamen conclusiones ex illis deducibiles sunt valde remotæ, & non nisi magno labore, diuturna meditatione, & operosa argumentatione vix etiam à sapientibus eruuntur. Et hæc doctrina in nostro proposito vel ideo vera est, quod intellectus in hoc statu naturæ lapsæ ad cognitionem veritatum moralium, quàm speculativarum longè sit invalidior.

XVII. Probatum secundo. Invincibilis ignorantia juris naturalis sæpè deprehensa est, hodiè que deprehenditur in multis non modò rudibus, sed etiam doctis & sapientibus: ergo vera est communis sententia. Conseq. patet. Ant. ostenditur: Cicero quàm Latinorum eloquentissimus, tam summus Philosophus *de Offic. L. I. c. de just.* illatas injurias privata autoritate ulcisci licitum esse putavit: nam *primum*, inquit, *justitiæ munus est, ut ne quis cui noceat, nisi lacessitus injuria.* Censuit præterea *Lib. I.*

Tuscul.

Tuscul. q. q. fas esse mortem sibi consciscere majoris miseriæ declinandæ gratia. Divinus Plato, mentiri non esse vitium credit, quando quis ob confessionem veritatis in gravissimum discrimen conjiceretur, dixitque, in eo eventu esse utendum mendacio tanquam helleboro. Quid? quòd Durandus *in 4. dist. 33. q. 2.* fornicationem juri naturali non esse graviter contrariam existimaverit? Docent cum P. Haunoldo graves DD, reum justè damnatum ad hauriendum venenum, ad pugionem pectori infigendum, posse per semet exsequi eam sententiam, suâque manu venenatum poculum ori admove, & pectori pugionem infigere, Alij e contra id negant. Ecce! versantur hic DD. in quæstione spectantè ad jus naturæ. Nemo eorum post accuratam veritatis inquisitionem, & quantumvis diligens studium dicere audet, sibi certò constare, quidnam reo jus naturale circa hanc executionem vetet, vel permittat: ergo manifestum est, eos istius juris obligationem in hoc eventu ignorare invincibiliter. Nam toties aliqua obligatio ignoratur invincibiliter, quoties adhibitâ ad comparandam ejus notitiam debitâ diligentia adhuc non certò constat; sed hoc contingit in casu nostro; ergo. Quod DD. in hac materia sæpè experiuntur, Confessarijs quoque non rarò usuvenit: nam multa audiunt ex penitentibus etiam adultioribus in pueritia contra jus naturæ commissa: quæ antea nunquam erant confessi, & de quorum malitia post aliquod primum tempus, & majorem judicij maturitatem scrupulum concipiunt. Tales ante ejusmodi scrupulum, ac suspicionem subortam ignorabant invincibiliter, se contra jus naturæ delinquere. Vasquez apud Sayrum in *Clavi reg. L. 2. c. 9. n. 19.* refert, se nôsse rusticum quemdam, qui sibi pius, ac misericors videbatur, si ægrotum cum morte luctantem in alteram partem versaret, ut citiùs animam exhalans ex maximis angoribus liberaretur. Et addit Vasquez, se factò diligenti examine

D

deprehen-

deprehendisse, id hominem ex invincibili ignorantia fecisse. Idem Author narrat de quodam Roderico Diaz, qui existimans, perpetuitatem matrimonij non esse præceptam jure naturæ, filias suas abstulit primis maritis, & alijs nuptui tradidit.

XVIII. Probatur tertio ab absurdis, quæ ex sententia contraria sequuntur. Negata juris naturalis invincibili ignorantia sequitur primo, homines rudiores non posse tutâ conscientiam inire ullum contractum, quantumvis eum licitum censeant viri doctissimi ac sapientissimi, quando à parte rei injustus est, atque illicitus. Hoc autem quàm sit absurdum, quis non videt? sequela constat: nam si contractus sit reipsa injustus, & jure naturæ prohibitus, contrahentes id non possunt ignorare invincibiliter: ergo nec bona fides, nec ignorantia (quippe non invincibilis, & inculpabilis) illos à peccato excusat. Sequitur secundo, nullam quæstionem ad jus naturæ spectantem absque peccato posse resolvi probabiliter etiam quacunque magna probabilitate. Patet sequela. Nam si quis Doctor in ea resolutione errat, vincibiliter errat, & alijs præbet occasionem sectandi sententiam contrariam juri naturæ, atque aded peccandi ex errore, ac ignorantia illius. Si non errat, committit se saltem manifesto periculo errandi; cum nesciat, an sua sententia sit juri naturæ conformis, an non? quod tamen scire & potest, & teneretur. Immo sequitur Tertio, Theologis omnibus vel esse penitus abstinendum à decisionibus casuum, & controversiarum ad jus naturale pertinentium; vel semper in favorem partis tutioris pronuntiandum. Si enim hujusmodi quæstiones aggrediantur resolvere, id facere nunquam poterunt, quin & se, & alios exponant periculo contra jus naturale culpabiliter errandi. Quod si relicta in medio controversiarum discussione tutiorem partem semper esse tenendam pronuntient, plurimum aggravant suave Christi jugum, & aliorum conscientias nimis arctant: quod & ipsum juri naturæ adversatur.

XIX. Obj-

XIX. Objicies primo. Nulla ignorantia consequens est invincibilis: omnis ignorantia juris naturalis est consequens: ergo nulla ignorantia juris naturalis est invincibilis. Major est certa, minor probatur. Omnis ignorantia, quæ oritur ex nostro peccato personali, est consequens: omnis ignorantia juris naturalis oritur ex peccato personali; ergo omnis ignorantia juris naturalis est consequens. Major constat: quia talis ignorantia sequitur actum voluntatis, estquæ voluntaria in sua causa. Minor probatur: nam imprimis, quando erratur contra communia juris naturalis principia, id non aliunde provenit, quàm quòd ratio per concupiscentiam, aliàmve passionem impediatur, ne dicta principia ad particulare operabile debite applicet. Secundaria vero hujus juris præcepta quæcunque non ignorantur, nisi propter pravas consuetudines, vel habitus corruptos, veluti docet S. Th. 1. 2. q. 94. a. 6. ergo vera est minor, quæ erat probanda. Ita quoad substantiam Contenson. Respondeo conc. mai. neg. mi. ad hujus probationem fateor, id, quod dicitur de communibus principijs, verum esse, quando sumuntur, ut sunt in se, sive in quantum clarè, atque explicitè innotescunt operanti, non autem, si considerentur, ut continent implicitè, confusè, atque obscurè quædam præcepta, & conclusiones particulares valdè remotas. sicut enim error, vel ignorantia circa ejusmodi conclusiones non semper oritur, ut hætenùs ostendimus, ex concupiscentia, aliàve passione, ita nec error contra communia principia, quatenùs eas dicto modo continent. De secundarijs præceptis similiter constat ex dictis: si enim sint conclusiones propinquæ communibus principijs, atque ex eis facile inferibiles, non est negandum, eorum ignorantiam absolutè spectatorum sæpenumerò provenire ex prava peccandi consuetudine, & habitibus corruptis: sicut colligitur ex solutione object: n. 13. propositæ.

ligantur etiam ea, quæ à communibus principiis juris naturæ valde distant, obscura, multumque abstrusa, verum non est, pravæ consuetudines, habitusque vitiosos esse semper in causa, quòd ignorentur. Neque id docuit S. Th. loc. cit. nam loquitur manifestè de præceptis secundarijs, *quæ sunt* (ut ibi habet in corp. art.) *quasi conclusiones propinquæ principiis.*

XX. Obijcies secundo. *Faciendi, quod in se est, DEUS non denegat gratiam*: ut dicit axioma Theologicum. ergo sollicitè, ac sincerè, prout oportet, inquirenti veritatem quamcumque circa jus naturale, ejusdemque manifestationem à DEO petenti DEUS infallibiliter manifestabit, juxta promissionem Christi: *Quærite, & invenietis; pulsate, & aperietur vobis.* Ergo quicumque laborat ignorantia juris naturalis, ideò laborat, quia veritatem non quæsit, ut tenebatur, nec DEUM satis ardentè oravit, ut illuminaretur. Ergo sequitur, nullam ignorantiam juris naturalis esse invincibilem, quia omnis dicta ratione vinci, atque deponi potest à quolibet. Respondeo, illud axioma Theologorum esse solùm intelligendum de his, quæ sunt necessaria ad salutem. Atqui non omnis notitia cujuslibet veritatis ad jus naturale pertinentis est necessaria ad salutem: consequenter immeritò asseritur, facienti, quod in se est ad inveniendam quamcumque veritatem in iis, quæ circa jus naturæ sunt apud Doctores controversa, DEUM illam revelaturum, ne erret in operando. Secus pari jure audebo dicere, veritatem Doctori Theologo facienti quod in se est ad eam inveniendam in quæstionibus circa jus naturæ controversis à DEO certò detectum iri, ne erret in docendo. Sed consequens est falsum, & contra experientiam, qua constat, S. Thomam, aliòsque Doctores Sanctissimos & Sapientissimos etiam post diligenter inquisitam veritatem, post summum studium, post fusas ad DEUM preces, ne errare se permetteret, nihilominus in rebus ad
jus

ius naturæ spectantibus docere contraria, & consequenter alterutram illorum sententiam esse re ipsa falsam, juriq̄ naturæ repugnantem, quod est formalissimè hujus juris laborare ignorantia, & quidem invincibili, ut patet ex dictis. Atque hinc etiam, quid sit dicendum ad illa verba S. Script. constat. Enim verò, si ex dicta promissione Christi non sequitur, Doctori quantumcunque sollicitè quærenti, ac pulsanti teneri Deum aperire veritatem, ne contra illam erret in docendo; etiam non sequitur, teneri manifestare veritatem ad jus naturæ pertinentem facienti diligenter inquirendo, quod in se est, ne contra eam erret in operando. Quòd si quis dicere vellet, Deum promississe revelationem veritatis quærenti illam ad operandum, non verò ad docendum, gratis hoc diceret: nam verba script. allata sunt universalia.

XXI. *Objicies Tertio.* Quilibet homo tenetur observare omnia omnino præcepta naturalia ad se pertinentia: ergo omnium eorum debet habere, vel potest habere notitiam, & consequenter nullum ignorat invincibiliter. Conseq̄ patet: quia potentia observandi præcepta, quæ hîc supponitur, necessario importat illorum notitiam: quod enim est nobis ignotum, vel cujus notitiam habere non possumus, etiam observare non possumus. Confirm. Opera Juri naturæ adversa sunt intrinsecè mala: ergo datur præceptum DEI prohibens, ne quis ea committat. Hoc autem præceptum est observatu possibile: quia DEUS non jubet impossibilia. Atqui non esset observatu possibile, si homo nullam haberet de illius existentia notitiam, vel nullam acquirere diligenter indagando posset. Ergo quotiescunque homo ignorat eius præcepti existentiam, suâ culpâ ignorat: non enim ignoraret, si debitam diligentiam in inquisitione veritatis adhibuisset.

Respondeo, hoc argumentum evidenter instari in ignorantia facti, vel circumstantiæ particularis. Ostendo. Datur, ut

omnes fatentur, præceptum DEI absolute prohibens, ne quis accedat ad non suam: item, nequi contrahant matrimonium cum impedimento dirimente: Modò sic: Quilibet homo tenetur observare præceptum de non accedendo ad alienam: item præceptum de non contrahendo matrimonium cum simili impedimento: ergò quilibet debet habere vel potest habere notitiam de qualitate mulieris, ad quam vult accedere, & de impedimento dirimente matrimonium. Pater conseq. Quia sublata horum notitia homines non possent semper vitare violationem dictorum præceptorum. Sicut igitur contingit, ut quis, non obstante absoluta prohibitione DEI, ne similes actus fiant, accedat inculpabiliter ad non suam per ignorantiam invincibilem inductus, quòd sit sua, quemadmodum Jacob accessit ad Liam: vel ut contrahatur matrimonium cum impedimento dirimente, aut etiam bona fide consummetur ob ignorantiam invincibilem alicujus facti: v. g. quòd etiamnum vivat prior maritus: ita contingit, ut quis non obstante obligatione absoluta servandi præcepta legis naturalis incidat in præcepti cujusdam particularis ignorantiam invincibilem, atque ex hac existimet v. g. esse mentiendum propter salutem proximi; vel furandum malis divitibus ad largiendum eleemosynas bonis pauperibus.

XXII. In forma dist. Ant. tenetur observare omnia præcepta naturalia, & permittitur quandoque illa transgredi materialiter conc. & nunquam permittitur transgredi materialiter nego Ant. & distingo Conseq. ergo omnium debet habere, vel potest habere notitiam, quando DEUS non permittit eorum transgressionem materiale conc. dum hanc permittit, nego Conseq. atqui DEUS non rarò permittit, ut homo sua præcepta transgrediat materialiter, involuntariè, & consequenter absque culpa Theologica, ut primùm vidimus in illis, qui ea violant ex ignorantia

rantia facti, vel circumstantiæ particularis; & meritò asserimus contingere in iis, qui violant jus naturale quoad præcepta valde remota à primis principiis, casusque multum abstrusos, atque difficiles, de quibus Doctores disputant, an legis divinæ prohibitio ad illos se extendat, vel non? Sicut enim facientem quod in se est in inquisitione veritatis circa factum vel circumstantiam particularem DEUS non tenetur illuminare, sed permittit, ut inculpatè incidat in ignorantiam invincibilem, atque adeò ex errore legem suam materialiter violet: ita neque semper tenetur illuminare facientem quod in se est in inquirenda veritate circa res ad jus naturæ pertinentes; sed potest interdum permittere, ut inculpatè incidat in earum ignorantiam invincibilem, & hac ratione aliquod dicti juris præceptum ex errore materialiter transgrediatur. Itaque potentia observandi præcepta per se loquendo, & quoties illorum transgressio imputaretur in culpam, importat quidem præceptorum notitiam, per accidens tamen, quando illorum transgressio non imputatur in culpam, estquæ solum illicita materialiter, talem notitiam non importat: quia tunc solum est potentia præcepta non transgrediendi formaliter, non autem est potentia non transgrediendi tam formaliter, quàm materialiter. Hæc autem, & non illa exposcit præceptorum notitiam.

Ad Confirm. fatendum est, ejusmodi opera esse haud dubiè intrinsecè mala, darique præceptum illa prohibens: Dico tamen interdum contingere, ut DEI permisso intrinseca eorum malitia unaque præcepti prohibentis existentia etiam post accuratè inquisitam veritatem operantem lateat. Neque hîc sequitur, ejusmodi præceptum non fore observatu possibile: ut enim sit possibile, non requiritur, ut homo semper habeat illius notitiam, sed sufficit, si eam toties habeat, quoties præcepti transgressio imputaretur in culpam: tunc autem certissimè habet, vel saltem habere diligenter indagandò potest. Sicut igitur non sequitur

quitur, præceptum aliquod juris positivi non esse observatu possibile, vel DEUM jubere impossibilia, quando homo invincibiliter ignorat illius præcepti existentiam: ita nil tale sequitur, quando ignorat invincibiliter, aliquod præceptum juris naturalis existere.

§. IV.

An juris naturalis invincibilis ignorantia excuset à peccato?

SUMMARIUM.

23. *Sententia Jansenii & aliorum negativa.* 24. *Eorum fundamenta ex S. Script.* 25. *Ex ratione.* 26. *Statuitur, & probatur Sententia affirmans ex Autoritate.* 27. *ratione.* 28. *ab absurdis sententia contraria.* 29. 30. 31. *Solvuntur Argumenta opposita.*

XXIII. **N**egat Cornelius Jansenius Iprarum Episcopus *lib. 2. de statu naturæ lapsæ c. 2. & seqq.* apud Gonetum *in Dissert. de Probabilitate a. 7. §. 2.* Negat insuper Sinnichius *in Saule Ex-Rege.* & quidam Wilhelmus Wendrochius, qui Theologum Salisburgensem se finxit, *in Dissert. de Probab. Epistola 5.* Montaltii subnexa. His accedit Antonius Celladeus, contra quem agit Terillus *in lib. de Reg. Morum.* Eundem errorem ante hos omnes erravit Lutherus carpens propterea Theologos Orthodoxos *in cap. 12. Genes.* per hæc verba: *scholastici dicunt, invincibilem ignorantiam reddere excusabiles: tanta cæcitas est (pergit nebulo) in Papa Scholis & Ecclesiis.* Luthero adhæsit Hieronymus Zanchius & ipse hæreticus, cujus verba refert Gonet loc. cit. *falluntur (inquit) Scholastici, cum talem ignorantiam, quam invincibilem vocant, ideo à peccato excusant, quia invincibilis est, ut loquuntur.*

XXIV. Ad suadendum hoc falsum dogma arguunt primo

ex